

Att måla bilden av framtidens forskning

Foto: Bo Jansson, Pixinnel.com

I genskap av samordnande instans för forskning inom ekologiskt och uthålligt lantbruk är det CUL:s uppgift att leda arbetet med att ta fram ett nytt ramprogram för forskning inom ekologisk produktion och livsmedelskonsumtion.

Under våren 2006 påbörjades det viktiga arbetet med att ta fram ett nytt ramprogram för forskningen inom ekologisk produktion och livsmedelskonsumtion. De nya ramarna ska framför allt lyfta fram områden som hittills har varit eftersatta där det behövs mer forskning. Ramprogrammet ska utgå från de konkreta problem och utmaningar som det ekologiska lantbruket står inför.

Det har varit viktigt att involvera många olika aktörer inom det ekologiska lantbruket under hela processen med att utveckla det nya ramprogrammet. För att analysera behoven för

den framtida forskningen har man tagit hjälp av såväl teoretiker som praktiker inom området, bland annat via den referensgrupp som varit knuten till arbetet (se artikel nedan). Dessutom inleddes ramprogramsarbetet med två öppna workshops, den första på SLU i Alnarp och den andra på SLU i Ultuna. Bland deltagarna fanns forskare, rådgivare, representanter för olika lantbruksorganisationer och myndigheter samt enskilda lantbrukare. Det främsta syftet med de öppna seminarierna var att göra en ordentlig inventering av problemområden inom det ekologiska lantbruket. Deltagarna fick fundera över

och diskutera de konkreta problem som finns inom det ekologiska lantbruket och eventuella lösningar för dessa. Utifrån detta underlag har ramprogrammet sedan vuxit fram.

I maj kom så ett preliminärt utkast till det nya ramprogrammet som gick ut på remiss till ett stort antal instanser. Efter remissrundan har ramprogrammet arbetats om ytterligare utifrån de synpunkter som inkommit. Det slutgiltiga ramprogrammet blev klart vid årsskiftet 2006/2007 och ska vara vägledande för forskningen till och med år 2009. ■

”Det är alltid bra med ett bollplank”

I arbetet med ramprogrammet har CUL samlat intryck från många håll, bland annat via en särskild referensgrupp som varit knuten till ramprogrammet och som har bidragit med kunskap och erfarenheter om alla olika aspekter av det ekologiska lantbruket. En av medlemmarna i referensgruppen var Maria Dirke, verksamhetsledare på intresseföreningen *Ekologiska lantbrukarna*.

- Det har varit mycket spännande och givande att få delta i arbetet med ramprogrammet. Det skapar alltid ett stort engagemang när så många människor kan

delta aktivt och tycka till, säger hon och syftar dels på referensgruppen men också på de öppna workshops som utgjorde startskottet för arbetet med ramprogrammet. För hennes del är det viktigt att finnas med och förmedla sina medlemmars, alltså de ekologiska lantbrukarnas perspektiv.

- Bra forskning med hög vetenskaplig kvalitet är något som alla tjänar på! För Ekologiska Lantbrukarna är det också jätteviktigt att forskningen blir relevant för näringen så att det ekologiska lantbruket kan utvecklas och förbättras tack vare forskningen. ■

Maria Dirke, Ekologiska Lantbrukarna har bidragit till ramprogrammet genom dess referensgrupp.

Nya mål för ekologiskt lantbruk

Såväl den ekologiska produktionen som konsumtionen av ekologiskt producerade livsmedel ska öka fram till år 2010, det beslutade regeringen våren 2006. Enligt regeringens skrivelse ”Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010” ska den certifierade ekologiska odlingen öka till 20 % av landets totala jordbruksmark. Den certifierade ekologiska produktionen av mjölk, ägg och kött från idisslare måste öka markant och certifierad produktion av griskött och matfågel bör öka kraftigt.

För att stimulera en ökad produktion av certifierade ekologiska livsmedel har regeringen också beslutat att konsumtionen av certifierade ekologiska livsmedel ska öka inom offentlig sektor. Målet är att 25 % av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska avse ekologiska livsmedel år 2010. Ett aktionsplanarbete har också initierats för att kunna analysera de konkreta åtgärder som måste vidtas för att målen ska kunna nås. Representanter från CUL sitter med i flera av de grupper som arbetar med olika delar av aktionsplanen. Den viktigaste åtgärden för att stimulera fler att börja med certifierat, ekologiskt lantbruk har av regeringen bedömts vara just en stabilisering av marknaden för ekologiska livsmedel. Med en ökad efterfrågan från offentlig sektor hoppas man att fler lantbrukare vågar tro på en positiv marknadsutveckling för ekologiska livsmedel. ■

Forskningen har utvärderats

Den svenska forskningen inom ekologiskt lantbruk har utvärderats under det gångna året. Merparten av de projekt som har granskats har haft del av de medel som årligen delas ut till forskning inom ekologiskt lantbruk. En del projekt med medel från Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) har också utvärderats. Syftet med utvärderingen var att bedöma om öronmärkta anslag ska fortsätta att delas ut.

Utvärderingen visar i stora drag en positiv bild av forskningen. Den största bristen vad gäller vetenskaplig kvalitet bedöms vara att forskningsresultaten inte publiceras i vetenskapliga tidskrifter i tillräckligt hög utsträckning. ■

Läs mer om utvärderingen på sidan 7.

CUL med kunskapen i centrum

Med ena foten i myllan och den andra i forskarvärlden arbetar CUL för att bygga kunskap kring och utveckla det ekologiska lantbruket. Målet är att finna vägar mot ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem.

Genom samarbete och samordning av forskning, initiering av ny forskning, kunskapsöverföring och informationsspridning arbetar CUL för att utveckla lantbruket och göra det mer uthålligt. Verksamheten startades under hösten 1997 och utgår från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Ultuna utanför Uppsala.

CUL:s uppdrag, att samordna och initiera ny relevant forskning kring det ekologiska lantbruket, innebär bland annat att CUL har huvudansvaret för att ta fram strategiska ramar för den ekologiska forskningen i Sverige, de så kallade ramprogrammen (se artikel

sid. 1). Det innebär också att CUL strävar efter att arbetet ska vara tvärvetenskapligt och det görs genom att skapa möten mellan olika typer av kunskap och forskning och uppmuntra samarbeten över ämnesgränserna.

Sju personer har sin huvudanställning på CUL. Betydligt fler forskare är däremot knutna till CUL via olika projekt även om de jobbar från en annan institution och en annan ort. Ett antal av dessa forskare har också valt att ha sin fysiska arbetsplats vid CUL.

Men det är inte bara forskning och forskare som är viktiga i CUL:s arbete. De mångfacetterade uppgif-

terna som möter CUL ställer höga krav på att arbetet är förankrat i verkligheten utanför universitetets väggar. Av den anledningen är en grupp referenter knutna till CUL. I referensgruppen ingår såväl representanter för forskningsintressen som myndigheter, intresseorganisationer och lantbrukare. CUL har också ett stort informellt kontaktnät bland enskilda lantbrukare och andra aktörer.

För mer information om CUL och för att kontakta någon som arbetar på CUL, se sista sidan eller besök vår hemsida. www.cul.slu.se. ■

Tidningen Forskningsnytt ges ut av CUL i samarbete med nio andra nordiska forskningsinstitutioner.

Informationen – en viktig del av helheten

En viktig del av CUL:s uppdrag är att arbeta med information om ekologiskt lantbruk och livsmedelssystemets långsiktiga uthållighet. Syftet med arbetet är i första hand att generellt sett öka kunskaperna om lantbrukets uthållighetsfrågor. Det är också ett sätt att skapa kontakter och stimulera dialogen mellan forskare, konsumenter, lantbrukare och andra som arbetar i livsmedelskedjan. Ambitionen är att alla informationskanaler ska vara interaktiva för att skapa en fördjupad diskussion om forskningsfrågor och få ett slags värdering av forskningsresultatens betydelse ute i verkligheten.

Informationsarbetet resulterar i en mängd rapporter, broschyrer, seminarier, temadagar, konferenser och workshops. Till informationskanalerna hör också tidskriften *Forskningsnytt- om ekologisk landbruk i Norden* som kommer ut med fyra nummer per år och som ges ut i samarbete med nio andra nordiska forskningsinstitutioner. Sist men inte minst finns CUL:s hemsida där nästan all information som tas fram inom CUL läggs ut. På hemsidan finns också tillgång till information om utbildningar, seminarier, workshops, forskarnätverk och dessutom tips om nyheter och händelser inom beslätade verksamheter. Hemsidan finns på www.cul.slu.se. ■

Miljövänliga mervärden med mobila hönsgräddor

Många forskare är knutna till CUL genom olika projekt och flera av forskarna väljer också att ha sin fysiska arbetsplats på CUL eftersom det ger bra möjligheter att verka tvärdisciplinärt, samarbeta samt utbyta kunskap och information. Ett konkret exempel på forskning som är knuten till CUL är forskningen om mobil hönsgräddning.

För att utveckla ett mer ekologiskt hållbart lantbruk är det viktigt att åstadkomma samordningsvinster mellan djurhållning och växtodling. Hönsgräddning med mobila hönsgräddor i småskaligt lantbruk har många fördelar. Hönsen får ständigt nytt bete, de gödslar marken med sin spillning och

eftersom hönsgräddan efterhand byter plats minskar risken för infektionsspridning bland hönsen. Dessutom kan hönsen hjälpa till att hålla marken ren från ogräs och ohyra. Utveckling av mobil hönsgräddning är ett exempel på forskning som har bedrivits inom ramen för CUL. ■

LÄS CUL:s PUBLIKATIONER

- Vägen mot 100 procent ekologiskt foder till enkelmagade djur. 2005.
- The Power of Local - sustainable food systems around the baltic sea. 2006.
- Efter oljetoppen - Hur bygger vi beredskap när framtidsbilderna går isär? 2006.
- Jordbruk på lika villkor - om samexistensen mellan GMO-fritt lantbruk och lantbruk som använder GMO. 2006.
- Ramprogrammet för ekologisk produktion och livsmedelskonsumtion 2007-2009. 2006.

RAPPORTSERIEN

Ekologiskt lantbruk

- Vad kan egentligen kallas ekologiska tomater? Ett arbete från gruppen Deltagardriven forskning - ekologisk växtodling av tomater. Ekologiskt lantbruk nr 42. Juni 2005.
- Possibilities for and Economic Consequences of Switching to Local Ecological Recycling Agriculture. Ekologiskt lantbruk nr 43. Oktober 2005.
- Obstacles and Solutions in Use of Local and Organic Food. Ekologiskt lantbruk nr 44. December 2005.
- Ecosystem services as a tool for production improvement in organic farming - the role and impact of biodiversity. Ekologiskt lantbruk nr 45. December 2005.
- Environmental impacts of eco-local food systems - final report from BERAS Work Package 2. Ekologiskt lantbruk nr 46. December 2005.
- Approaches to Social Sustainability in Alternative Food Systems. Ekologiskt lantbruk nr 47. December 2005.

ÖVRIG DOKUMENTATION

- Växtnäring och baljväxter i ekologisk produktion. 2005.
- Viktiga frågor för sydsvensk ekologisk produktion - husdjur, växtodling och trädgård. 2006.
- Gården i fokus. 2006.

ARBETE PÅGÅR MED

- Ekologiskt lantbruk och de 16 miljömålen.

SEMINARIER 2005/2006

- Uthållig matkonsumtion. April 2005.
- Viktiga frågor för sydsvensk ekologisk produktion - husdjur, växtodling och trädgård. Februari 2006.
- Utveckling av det nya ramprogrammet för ekologisk produktion och livsmedelskonsumtion, 2007-2009. Mars 2006.
- Efter oljetoppen - Hur bygger vi beredskap när framtidsbilderna går isär? April 2006.
- Gården i fokus. Oktober 2006.
- Lantbruket som nav i bygdeutvecklingen. December 2006.

Läs mer på: www.cul.slu.se

Vad händer när oljan tar slut?

Vad händer när oljan tar slut? Hur kan vi förbereda oss för en framtid utan olja när det finns så olika uppfattningar om när oljan kommer att börja sina, vilka konsekvenser det kan få och vilka resurser vi kan använda istället? Det är svårt att bygga beredskap när framtidsbilderna går isär, det konstaterades på den workshop som hölls på Skansen i april 2006.

Bland de 105 deltagarna på workshopen fanns näringslivschefer, studenter, partisekreterare, forskningsledare, departementssekreterare, näringslivsanalytiker, samhällsvetare, lantbrukare, diplomater, kommunikatörer, direktörer... alla med vitt skilda ingångar till temat för dagen och med en förenande vilja att vara med och bygga beredskap inför en kommande oljeknapphet.

Syftet med workshopen var att identifiera vilka frågor man egentligen bör ställa inför framtiden samt att erbjuda ett forum för olika aktörer där nya konkreta steg kan tas i den omställningsprocess som stundar. Inför work-

shopen hade en rapport tagits fram för att ge deltagarna en översikt över dagens kunskaper om oljetillgången i världen samt oljans betydelse i samhället och för de gröna näringarna. En annan viktig poäng med rapporten var att tydliggöra de skillnader i perspektiv och antaganden som inverkar på vår förberedelse inför en kommande oljeknapphet.

Under dagen på Skansen lyftes många frågor och många intressanta resonemang fördes. Framtiden fortsätter att vara ovisst men projektet "Efter oljetoppen", som har varit ett samarbete mellan CUL och Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA), syftade till

att sätta fokus på frågorna kring hur oljan ska kunna ersättas med andra resurser. Och hur det ska kunna ske på ett långsiktigt hållbart sätt.

En slutgiltig rapport från projektet "Efter oljetoppen" producerades efter workshopen på Skansen och fanns färdig och tryckt i augusti 2006. Rapporten "Efter oljetoppen – Hur bygger vi beredskap när framtidsbilderna går isär?" kan beställas i tryckt version från CUL eller laddas ner gratis via hemsidan: www.cul.se. ■

Hillevi Helmfrid är en av författarna bakom rapporten "Efter oljetoppen – Hur bygger vi en beredskap när framtidsbilderna går isär?". Hillevi var också med och höll i workshopen på Skansen.

Interaktivitet med öppna mötesformer

För att skapa ett interaktivt möte där både mötesdeltagare och arrangörer ger och tar lika mycket krävs speciella mötesformer. Vid olje-workshopen på Skansen tillämpades "Öppet forum" – en möteteknik där mötesdeltagarna själva får möjlighet att lyfta de frågor som de anser är viktigast och där dessa frågor också blir dagordningen för mötet.

På många konferenser är det några få utvalda experter som för ordet. Resten av mötesdeltagarna reduceras till en passiv åhörarskara. Om syftet är konstruktiv diskussion och verklig handling behövs ofta en annorlunda mötesform.

Med hjälp av mötesmetoden "Öppet forum" blir mötet mer interaktivt. Det finns ingen färdig dagordning när mötet startar och inga talare eller experter är utsedda på förhand. De enda utsedda talarna är de processledare som förklarar mötesmetoden för deltagarna och tillhandahåller mötesstrukturen. I övrigt är alla likvärdiga mötesdeltagare.

Inför olje-workshopen hade deltagarna fått möjlighet att förbereda sig genom att läsa rapporten "Efter oljetoppen – hur bygger vi beredskap när framtidsbilderna går isär?". För övrigt bestod mötet av den expertkunskap som var och en av deltagarna förde med sig. De deltagare som ville satte upp olika teman för ett antal parallellsessioner. Det skedde genom lappskrivning. Till de olika temana fanns det också möjlighet att skriva specifika sakfrågor och funderingar som underlag för diskussionerna. Var och en kunde sedan välja vilken eller vilka samtalsgrupper han/hon ville delta i. Det fanns också möjlighet att gå emellan och befrukta samtalen, eller bara lyssna. I var och en av grupperna utsågs någon till dokumentatör.

När deltagarna sedan lämnade mötet hade de en skriftlig sammanfattning av de olika gruppernas diskussioner med sig hem, inklusive en deltagarförteckning med adresser. Deltagarna har på så sätt haft möjlighet att kontakta varandra fritt efter konferensen för att kunna arbeta vidare med tankegångarna. ■

Nya nätverk för forskare

Att kunna bolla idéer, diskutera metoder och resultat och kanske också samordna ansökningar om forskningsmedel, det är tanken med de forskarnätverk som drogs igång av CUL under 2005.

Att kunna göra samordningsvinster och att kunna träffas och diskutera frågor som är aktuella inom olika forskningsområden, det är tanken med forskarnätverken. Idén till nätverken har från början fötts i forskarkretsar. Behovet av att samarbeta och att samtala forskare emellan har lett till att det uppstått spontana nätverk. CUL har i egenskap av samordnande organ för forskning inom ekologiskt lantbruk åtagit sig att stödja nätverken och hjälpa till att skapa nya. Ännu så länge finns det tre olika tematiska forskningsnätverk inom ekologiskt lantbruk, ett för växtnäring och baljväxter, ett för odlingssystem och ett för ekologisk djurhållning.

- Jag kan se att man kan ha mycket nytta av

sådana nätverk, dels för att sprida information, dels för att träffas och prata om frågor som berör oss gemensamt, anordna seminarier och liknande. Och jag tror definitivt att man har mycket att vinna på att samverka kring ansökningarna om forskningsmedel, säger Gunnela Gustafson som är konsulent på CUL och ansvarig för nätverket för ekologisk djurhållning. Nätverket inom ekologisk djurhållning är det färskaste av de tre existerande nätverken och ännu så länge har det mest handlat om att sprida information.

- Men jag tror att vi kommer att utöka samarbetsformerna efterhand, säger Gunnela Gustafson.

Forskarnätverken ska drivas av fors-

karna själva men CUL kan bidra med stöd och hjälp.

- När vi skulle dra igång nätverket för odlingssystem i ekologiskt lantbruk så ringde jag och bollade mina idéer med Lennart Salomonsson på CUL. Han hjälpte till med tips och entusiasm, berättar Ulla Didon. CUL kan dessutom hjälpa till med lokaler för möten, lunch eller fika samt marknadsföring av nätverken och deras aktiviteter via hemsidan, www.cul.slu.se.

- Jag tror att nätverken betyder mycket! Framför allt kan man få tips och råd från de andra forskarna i nätverket. Och om man kör fast eller stöter på problem kan man få hjälp. Som nästa steg planerar nätverket för odlingssystem att anordna ett seminarium om försöksteknik. Man vill då också bjuda in försöksutförare (hushållningssällskap, försöksstationer) för att få dubbla perspektiv på försöksverksamheten. I framtiden tror Ulla Didon att nätverket kommer att stärkas.

- Bara att man har träffats och att man känner till varandra gör att det blir lättare att ta kontakt i framtiden.

Alla forskare och doktorander som vill kan delta i de redan befintliga nätverken och/eller söka hjälp och stöd hos CUL för att bilda nya nätverk. Läs mer om nätverken och planerade aktiviteter på www.cul.slu.se/forskning. Om du har frågor kring nätverk går det även bra att kontakta Ullalena Boström (koordinator på Ekoforsk) eller Ulrika Geber (enhetschef på CUL). ■

Forskarnätverket för växtnäring inom ekologiskt lantbruk har bland annat träffats på Ekhaga försöksgård för att se på fältförsök och diskutera metodik.

Fler samarbetsfora för forskare

CUL har i uppdrag att samordna forskning inom ekologisk produktion vilket idag sker bland annat inom Formas eko-program. Till denna samordning finns också knuten en forskarskola för doktorander med medel från Formas. CUL samarbetar dessutom med SLU:s forskningsprogram Ekoforsk och koordinator Ullalena Boström kring vissa informationsaktiviteter.

Eftersom det ingår i CUL:s uppdrag att samordna forskningen inom ekologiskt lantbruk så är det också CUL:s ansvar att anordna mötesplatser för forskare och doktorander. Det görs bland annat inom ramen för Formas-eko. CUL försöker få till stånd och stödja relevanta gemensamma aktiviteter inom programmet och kallar årligen till ett planeringsmöte. Vid det mötet inbjuds samtliga forskare inom ekologiskt lantbruk som har medel via Formas-eko.

För doktorander finns möjlighet att delta i aktiviteter inom forskarskolan SwOFF II (Swedish Research School in Organic Farm and Food Systems). Studierektor för forskarskolan SwOFF II är Charlotte Lagerberg Fogelberg.

För forskare som har medel från Ekoforsk kan CUL tillsammans med Ekoforsk hjälpa till att arrangera seminarium eller liknande i samband med att forskningsprojektet ska

avslutas. Syftet med en sådan workshop är att föra ut resultaten från projekten och diskutera dem med andra. Ofta leder det till nya insikter och vinklingar vilket kan ge nya tillämpningar av resultaten.

CUL:s hemsida fungerar som en nyckel till all den forskningsinformation och de nätverk som man som forskare inom ekologiskt lantbruk kan dra nytta av. Via CUL:s hemsida kan forskare och doktorander hitta i princip all den information de behöver. Till exempel innehåller sidan en presentation av verksamma forskare inom ekologiskt lantbruk och länkar till deras personliga forskarhemsidor. Det finns ett kalendarium där seminarier och konferenser läggs ut och dessutom uppdateras hemsidans nyhetskolumn regelbundet. Stora delar av det forskningsmaterial som produceras läggs ut på hemsidan och det gör också tidningen Forskningsnytt. ■

CORE Organic:

Europa samarbetar inom eko-forskning

Vad finns det för forskning inom ekologiskt lantbruk i Europa? Är den relevant? Kan man samarbeta eller utbyta kunskaper? Går det att använda forskningsresurserna effektivare? Det här är områden där det EU-finansierade nätverksprojektet CORE Organic verkar. Medarbetare vid CUL arbetar med CORE Organic via Formas. Arbetet som drivs av forskningsfinansiärer går till stor del ut på att ge bra underlag för gemensamma strategiska samarbeten och att finna synergier mellan olika programsatsningar. Bland annat kan man presentera sina forskningsprojekt i databasen "Organic E-prints" som är en del av CORE Organic. CUL erbjuder dessutom stöd och hjälp till forskare som vill använda databasen och har under 2005 bland annat tagit fram en folder med information om hur databasen ska användas. Alla deltagande länder har också sammanställt landrapporter med omfattande information vad gäller forskningsprogram och forskningsprojekt inom ekologiskt lantbruk i respektive land. ■

Läs mer på www.coreorganic.org

FINANSIERING AV FORSKNING INOM EKOLOGISKT LANTBRUK

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har sedan 2001 tilldelat 23 miljoner kronor per år för forskning inom ekologisk produktion. Av den statliga satsningen på forskning inom ekologiskt lantbruk tilldelas CUL fem miljoner kronor för arbetet med samordning, information, kunskapsstyrning m.m. En ytterligare förstärkning av forskningen om ekologiskt lantbruk har gjorts genom att staten de senaste åren har fördelat två miljoner kronor per år till Livsmedelsverket för livsmedelsrelaterade frågeställningar, och två miljoner kronor per år till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) för forskning om kretslopp och foder relaterat till ekologiskt lantbruk.

Satsning på produktionsnära forskning

SLU tilldelas sedan 2001 sju miljoner kronor för tillämpad och praktisk forskning inom ekologisk produktion. Dessa fältforskningsprojekt samordnas av Fältforskningsenheten (FFE) vid SLU. En annan finansierad är Jordbruksverket som fördelar cirka 13 miljoner kronor årligen till försöks- och utvecklingsverksamhet inom ekologiskt lantbruk.

Övrig finansiering

Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) fördelar omkring 13 miljoner kronor per år till projekt med anknytning till ekologiskt lantbruk. Andra finansierare är Ekogastiftelsen och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra).

DELTAGARDRIVEN FORSKNING

Att ställa nya frågor. Att samarbeta för att bidra med olika kunskaper, såväl teoretiska som praktiska. Att hitta praktiskt tillämpliga lösningar på problem och att uppnå konkret förändring med forskningen. Det är några av de fördelar som lyfts fram med deltagardriven forskning. Under verksamhetsåret har CUL arbetat med att anordna en kurs i deltagardriven forskning, eller "Participatory research". Kursen kommer att ges under våren 2007 och riktar sig till forskare i hela Norden. Kursen ska beskriva hur deltagardriven forskning kompletterar annan forskning och tar upp utgångspunkter och förutsättningar för forskningsamarbete över yrkesgränserna i komplexa system. Kursen ges som en distanskurs med två sammankomster på SLU i Ultuna. Ansvariga för kursen är David Gibbon, tidigare professor vid SLU, Johanna Björklund och Karin Eksvärd, Institutionen för stad och land. För mer information besök www.cul.slu.se/forskning/deltagaforsk.

ORGANIC EPRINTS

Organic eprints (www.orgprints.org) är en europeisk databas som synliggör forskning inom ekologiskt lantbruk. I databasen finns alla typer av vetenskapliga dokument som artiklar, rapporter, forskningsprojekt, programbeskrivningar etc. I databasen kan man söka på ämne, författare eller specifik artikel. Det går även att registrera sig som användare och börja lägga in egna publikationer och forskningsprojekt. Databasen är ett samarbete mellan 11 europeiska länder inklusive Sverige. Arbetet med Organic eprints är en del av CORE Organic.

Nya utmaningar diskuterades på Ekokonferensen 2005

Med temat "Att navigera i en ny tid" ville 2005 års Ekokonferens göra oss uppmärksamma på hur förutsättningarna för lantbruket förändras. Ny jordbrukspolitik, ökad globalisering och nya konsumtionsmönster är några exempel på förändringar som lantbrukare måste förhålla sig till. Och vad är det bästa för miljön och uthålligheten i lantbruket?

LOKAL LÖNSAMHET

Hur ska man egentligen göra för att öka lönsamheten i de lokala livsmedelssystemen? Finns det någon möjlighet för småskaliga, ekologiska producenter som vill sälja sina produkter lokalt? De frågorna togs upp till diskussion när Andrew Haden från Institutionen för landsbygdsutveckling berättade om sin forskning om olika marknadsaktörer.

Länge har det storskaliga och specialiserade lantbruket varit det som lönar sig bäst. Mycket på grund av att det har varit enkelt och billigt att transportera livsmedel långa sträckor och över landgränser. Den marknad som finns för små, lokala och ofta ekologiska lantbrukare är fortfarande mycket begränsad. Trots många goda initiativ som till exempel "Bondens egen marknad", gårdsbutiker och samarbeten mellan lantbrukare är det fortfarande bara en bråkdel av den producerade maten som når sin kundkrets lokalt.

Ett viktigt steg för att kunna öka marknaden för lokala livsmedel är att identifiera nyckelaktörer på marknaden. För de lokala livsmedelssystemen handlar det framför allt om aktörer inom förädling och distribution. I dagsläget finns det få berednings- och förädlingsföretag som kan ta hand om de småskaliga, lokala böndernas råvaror. De flesta grossister och affärer eftersöker leveransgarantier och kvantiteter som ett småskaligt lantbruk knappast kan uppbåda. Genom att förändra

det, antingen genom att söka samarbete med redan befintliga företag eller genom att starta nya företag via lokalt samarbete, kan man stimulera den lokala livsmedelsmarknaden att växa avsevärt. I takt med att energipriserna stiger så kommer de konventionella livsmedelssystemen att bli dyrare och mer svårhanterliga. Därför finns det utrymme för en ny slags förädlings- och distributionsföretag att växa fram, spådde Haden.

DÅLIGA ENERGIKVOTER MED BIOBRÄNSLE

Under rubriken "Lantbruket som energiproducent – en realistisk möjlighet?" berättade Torbjörn Rydberg vid CUL om energikvaliteter hos olika biobränslen. För att framställa biobränslen och omvandla dem till en användbar form krävs stora insatser från såväl människor och djur som maskiner. För att framställa biobränslen går det därför åt stora mängder av icke-förnyelsebar energi.

- Därför är biobränslena inte så förnyelsebara som vi kanske tror, säger Torbjörn Rydberg. Dessutom är det inte särskilt mycket energi man får ut av biobränslena i relation till vad man stoppar in.

Torbjörn Rydberg jobbar med *emergianalys*, vilket betyder att han tittar på hur mycket energi och resurser som totalt går åt för att framställa ett bränsle i relation till hur mycket energi man får ut av slutprodukten. Inte sällan

är resultatet ganska dystert för biobränslena. - För fossila bränslen som olja, kol och gas får man ut 3 – 14 gånger mer energi än vad som går åt för att utvinna bränslet. Motsvarande kvot för biobränslen är som högst 3 för äldre skog ner till så lite som 1,1 för etanol. Om man dessutom gör en *emergianalys* och tittar på allt bakomliggande arbete, resurser och energi som investeras i biobränslena så går ekvationen inte ihop, säger Torbjörn Rydberg. Därför är det viktigt att vi faktiskt börjar spara på energin och dessutom försöker utveckla biobränslen som bättre tar tillvara lokala, förnyelsebara resurser.

HÖGT PRIS FÖR BILLIG MAT

Vad har konsumenterna för ansvar för miljön? Kan en enskild människas val verkligen göra så stor skillnad? Ja, det kan den, menade Stefan Edman, utredare. Dagens samlade produktion och konsumtion beräknas överstiga jordens långsiktiga ekologiska bärkraft med cirka 25 procent. De rikaste 14 procenten förbrukar 56 procent. Med dagens teknik skulle det krävas tre, fyra planeter till för att ge hela världen en genomsnittlig materiell standard på europeisk eller amerikansk nivå. Den nuvarande utvecklingen är alltså bitvis helt orimlig. Den måste förändras och göras hållbar, globalt, nationellt och lokalt.

Och här kommer vi in i bilden, alla och envar. Genom förändringar i vårt dagliga

leverne kan vi bidra till att minska orättvisor och miljöförstörelse och samtidigt stärka både den egna hälsan och hushållsekonomin. Men det förutsätter att producenterna och handeln vad gäller bilar, mat och andra varor och tjänster tar sitt stora ansvar och förser oss med ett hållbart utbud på marknaden.

Eller som Pernilla Malmer, Centrum för biologisk mångfald vid SLU, påpekade i ett annat seminarium under konferensen; - Det är alltid någon som betalar priset för vår billiga mat. Vi måste ställa oss frågan vem som betalar, vad det kostar i mänskligt lidande och miljöförstöring och om det verkligen är värt det höga priset.

En rapport från 2005 års konferens kan beställas från CUL eller laddas ner via hemsidan www.cul.se. ■

EKOLOGISKT LANTBRUK KONFERENS

- Ekologiskt Lantbruk (Ekokonferensen) anordnas av CUL vartannat år.
- Hittills har det hållits nio konferenser på temat ekologiskt lantbruk på SLU.
- Konferensen riktar sig framför allt till personer som är verksamma inom livsmedelskedjan, exempelvis forskare, lantbrukare, rådgivare, samt personer inom förädlingsindustri, handel, konsument- och/eller miljöorganisationer.
- Konferensen ska fungera som ett forum för framtidsfrågorna för ekologiskt lantbruk och hållbar livsmedelskonsumtion.

Nya foderkrav för ekologiska djur – en kunskapssyntes

”Vägen mot 100 procent ekologiskt foder till enkelmagade djur” är en rapport som togs fram under 2005 som en del i CUL:s arbete med att sammanställa kunskap för att underlätta införandet av de nya foderkraven för ekologiska djur. Kravet på 100 procent ekologiskt foder kommer att verkställas stegvis inom EU fram till den 31 december 2011.

I ekologisk djurproduktion är målet att enbart ekologiskt foder ska användas. Produktionen bygger på att platsgivna resurser används så långt som möjligt i odling och djurhållning. En grundläggande målsättning är därför att allt foder produceras på den egna gården eller i närområdet. Lokala och förnyelsebara resurser ska användas.

I dagsläget är det relativt svårt att försörja enkelmagade djur med protein utan att sänka deras produktion om fodret måste vara ekologiskt till 100 procent. Enkelmagade djur (t.ex. grisar och höns) har mer specifika krav på fodrets aminosyrasammansättning än idisslare. Animaliska fodermedel har en bra aminosyrasammansättning, men för närvarande är det förbjudet att använda kött och benmjöl i djurfoder. Fiskmjöl är det som

ofta används i ekologisk produktion, men användningen kan vara diskutabel med tanke på resurshushållningen. Det råder brist på lämpliga vegetabiliska proteinkällor. Inom konventionell produktion tillsätts därför syntetiska aminosyror för att balansera djurens näringsbehov vilket inte är tillåtet i ekologisk produktion.

I rapporten ”Vägen mot 100 procent ekologiskt foder till enkelmagade djur” redogörs för dagens kunskapsläge vad gäller möjligheter och hinder för att använda 100 procent ekologiskt foder och författarna visar på viktiga frågor som behöver lösas med forskning och utveckling.

Rapporten kan beställas från CUL eller laddas ner via hemsidan, www.cul.se/information/publik. ■

Ekosystemtjänster som ett verktyg för den ekologiska lantbrukaren

Under våren 2005 gjorde forskarskolan ”SwOFF I” en studieresa till forskningsinstitutet FiBL i Schweiz för att delta i en workshop. Syftet med resan var att utbyta kunskaper och diskutera relevanta forskningsfrågor, framför allt om betydelsen av biodiversitet och ekosystemtjänster för ekologiskt lantbruk.

Målet med det ekologiska lantbruket är att förlita sig på lokala resurser. Det är därmed beroende av att bibehålla och nyttja de ekologiska funktioner som genereras och produceras lokalt. Ett ändamål i det ekologiska lantbruket är också att bevara biodiversiteten i jordbrukslandskapet. Forskningen under de senaste tio åren har också kunnat fastställa att ekologiskt lantbruk är bra för biodiversiteten i landskapet. Det som diskuterades vid studiebesöket i Schweiz var framför allt hur man kan förbättra produktionssystemen inom lantbruket för att bibehålla och förbättra biodiversiteten och samtidigt utnyttja ekosystemtjänster för att öka produktionen.

Under diskussionerna framkom att det finns ett stort behov av fortsatt forskning kring de här frågorna. Det behövs mer kunskap om hur ekosystemtjänster ska kunna integreras i det ekologiska lantbruket som ”produktionsredskap”. Men det krävs också att samhället på ett brett plan kommer till insikt om det stora värdet av en bibehållen, hög biodiversitet. För att kunna bedriva forskning på de här områdena är det också viktigt att det finns ekologiska försöksgårdar och laboratorier för att forska på och implementera ekosystemtjänster som ett verktyg i produktionen.

Hela workshopen finns dokumenterad i rapporten ”Ecosystem services as a tool for production improvement in organic farming – the role and impact of biodiversity”. Rapporten är en del i rapportserien ”Ekologiskt lantbruk” och den finns att beställa eller ladda hem på CUL:s hemsida. ■

Besök CUL:s hemsida www.cul.slu.se

Utveckling av nya utbildningar

CUL har till uppgift att planera och bidra till utbildningar inom ekologiskt lantbruk för såväl grundutbildningsstudenter som doktorander och dessutom fortbildning för yrkesverksamma. Under verksamhetsåret har CUL bland annat bidragit till att utveckla ett nytt magisterprogram i landsbygdsutveckling. Tanken bakom den nya magisterutbildningen har varit att skapa ett program som är mer tvärvetenskapligt än många andra agronomutbildningar. Lennart Salomonsson som har arbetat med det nya magisterprogrammet är nöjd med resultatet.

- Idag styrs samhället så att allting optimeras enbart ur ett ekonomiskt perspektiv, men det fungerar ju inte i längden. Om vi fortsätter att utnyttja jorden som om vi hade en stor naturresursreserv att ta av kommer den att förbrukas. Därför behövs det en utbildning som kombinerar de samhällsvetenskapliga, ekonomiska och de naturvetenskapliga perspektiven, säger han.

Magisterprogrammet kommer att ges första gången höstterminen 2007.

NY PEDAGOGIK

Sedan hösten 2005 har CUL via Lennart Salomonsson också arbetat med en alternativ grundutbildning för några studenter vid mark- och växtagronomprogrammet. Det har skett på studenternas eget initiativ och de har tillsammans med Lennart utarbetat en studieplan utifrån sina egna frågor och funderingar. Studenterna har fått läsa olika texter, avhandlingar och böcker och sedan har de fått fråga ut sina ”föreläsare”, som egentligen fungerat mer som handle-

dare. Studenterna har intervjuat forskare och varit på flera studiebesök hos bland annat Hushållningssällskapet och COOP. Dessutom har de gjort en omfattande fallstudie av två olika lantbruk. Och studenterna är otroligt positiva till metodiken berättar Lennart Salomonsson.

- Man somnar ju inte till om man sitter och för ett samtal med någon och ställer frågor om sådant man är intresserad av! Dessutom sker lärandet i sitt sammanhang vilket betyder att det blir ett lärande här och nu istället för små beståndsdelar som ska kopplas ihop och användas så småningom. Vi utgår från den komplexa verkligheten!

I förlängningen är avsikten att de här tankarna och erfarenheterna ska få plats i det agronomprogram i landsbygdsutveckling som planeras av SoL (Institutionen för Stad och Land) och som beräknas dra igång till höstterminen 2008. ■

KURSER INOM EKOLOGISKT LANTBRUK VID SLU 05/06

- Ecology in farming and food systems, 4 p.
- Strategier för uthållig markanvändningsteorikurs, 10 p.
- Strategier för uthållig markanvändning-projekturs, 10 p.
- Djurhållning i ekologiskt lantbruk, 5 p.
- Ekologisk odling i jordbruk och trädgård, 5 p.
- Ekologisk produktion i norra Skandinavien, 5 p.
- Ekologiskt lantbruk, introduktionskurs, 5 p.
- Systems ecology – tools to analyse society, 10 p.
- Högre kurs i ekologiskt lantbruk, fortbildningskurs.

Läs mer om kurserna på www.cul.slu.se

Nyttillträdd studierektor för forskarskolan

Charlotte Lagerberg Fogelberg tillträdde som ny studierektor för forskarskolan ”SwOFF II” (Swedish Research School in Organic Farm and Food Systems II) den första januari 2006. SwOFF arrangerar seminarier, workshops och doktorandkurser inom ekologiskt lantbruk och agroekologi. Kurserna är öppna för alla svenska och internationella doktorander. Skolan lägger stor vikt på tvärvetenskap och internationalisering och har bl.a. som syfte att stimulera doktoranderna att publicera sina forskningsresultat. Forskarskolan är en del av Formas program för ekologisk produktion. ■

FORSKARSKOLAN SWOFF 05/06

Doktorandkurser

- Global food security and implications for Swedish food production.
- Globalisation: Threat or Opportunity for Organic Farming.
- Översikt kurs i ekologisk produktion. 3 p.
- Finansiering av deltagande i doktorand-sommarkurs: Science of Organic Production: From Ecology to Socio-economics.

Seminarier

- Ecosystem services as a tool for production improvement in organic farming- the role and impact of biodiversity.
- Seminarium om ekosystemtjänster.

Nordiskt samarbete inom forskarutbildning i agroekologi och ekologisk produktion

- Agroasis – the Nordic School of Agroecology/Ecological Agriculture A NOVA University Network in PhD and MSc education.
- SOAR, Research School for Organic Agriculture and Food Systems, Denmark (direkt samarbete).

Läs mer om kurserna på www.cul.slu.se

Hög kvalitet men bristande kunskapsöverföring – svensk forskning inom ekologiskt lantbruk utvärderad

Har den svenska satsningen på forskning inom ekologiskt lantbruk gett "valuta för pengarna"? Har det varit god vetenskap och har resultaten kommit till praktisk nytta? Detta har två internationellt sammansatta grupper tittat närmare på.

Från år 1997 har det i Sverige funnits pengar som varit öronmärkta för finansiering av forskning inom ekologiskt lantbruk. Nu har en grupp internationellt välmeriterade lantbruksforskare utvärderat den vetenskapliga kvaliteten i forskning om ekologiskt lantbruk. Dessutom utvärderades relevanta projekt som finansierats av Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF). Samtidigt har en grupp bestående av erfarna nordiska lantbruksrådgivare och en lantbruksjournalist granskat forskningens relevans och nytta för rådgivning och praktiskt lantbruk.

Enligt den vetenskapliga utvärderingen finns en stor andel projekt med hög kvalitet, men samtidigt har många projekt liten internationell publicering. Den andra gruppen pekar på hög relevans och god uppfyllelse av de uppställda målen, men ger samtidigt kritik för dålig spridning av resultaten till praktiker inom jordbruket.

Sammanlagt 74 projekt som haft finansiering från Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad), SLF (Stiftelsen Lantbruksforskning), SJV (Jord-

bruksverket) samt projekt inom SLU:s program "Ekoforsk" har ingått i utvärderingen. Totalkostnaden för projekten har varit 201 miljoner kr.

PUBLICERA OCH SAMARBETA MER

Utvärderarna fann stor variation mellan projekten när det gällde den vetenskapliga kvaliteten. Nästan hälften av projekten bedömdes hålla en mycket hög standard, men å andra sidan var det hela 28 procent av projekten som uppvisade tydliga svagheter. Den största bristen i de lågt värderade projekten var oftast att de inte publicerat sig tillräckligt i vetenskapliga tidskrifter. Forskning gällande sociala och ekonomiska aspekter var något svagare än övriga ämnesområden.

Med några få undantag bedömde de vetenskapliga utvärderarna att projekten hade stor generell betydelse samt mycket stor betydelse för det ekologiska lantbruket – särskilt de projekt som genomförts under senare tid. Några av de tidigare projekten uppmärksammade inte tillräckligt de speciella förutsättningar och problem som utmärker ekologiskt lantbruk jämfört med annat lantbruk.

Den vetenskapliga utvärderargruppen såg många bra exempel på nationellt och internationellt forskningssamarbete, men de hade gärna sett ännu mer samarbeten. Generellt fick stora projekt bättre kritik än små.

Forskningsledarnas kompetens fick höga betyg. Däremot är man mer kritisk till hur projekten har lyckats inverka på kapacitetssupplemenet inom forskningen, dvs. om de producerat master-/lic- eller doktors-

examina. Detta saknades helt eller hade inte rapporterats inom alltför många projekt.

Såväl finansiärer som utvärderare framhåller att det inte finns något att jämföra den här utvärderingen med. Någon annan utvärdering har aldrig gjorts för jordbruksforskning. Resultatet från den här utvärderingen kan därför bara jämföras med sig självt.

FORTSATT ÖRONMÄRKT STÖD REKOMMENDERAS

I den vetenskapliga utvärderingen ges en rad rekommendationer inför framtiden, bl.a ett fortsatt rejält öronmärkt stöd till forskning inom den ekologiska lantbrukssektorn. Man säger också att forskningen hellre bör ske inom ramen för ekologiskt lantbruk än under det mer generella begreppet "uthålliga lantbrukssystem".

GOD MÅLUPPFYLLELSE

Den grupp som tittat på forskningens relevans och nytta har funnit att de flesta projekt väl lever upp till finansiärernas målsättning. Relevansen för ekologiskt lantbruk är oftast hög, särskilt i de fall där praktiker varit med och påverkat utformningen. Även av denna grupp får dock några av projekten kritik för att de varit otillräckligt fokuserade på det ekologiska lantbrukets frågeställningar.

DÅLIG RESULTATSPRIDNING

Spridningen av resultat till lantbruk och rådgivning anses i stor utsträckning vara bristfällig. Därmed har inte heller projekten bidragit till uppbyggnad av kompetens inom rådgivningen i någon större omfattning.

NÄRMARE SAMVERKAN MED PRAKTIKER

Utvärderingsgruppen för relevans och nytta framhåller vikten av att finansiärerna samverkar mer med varandra i utformningen av forskningsprogram och på ett tidigare stadium tar med praktiker i processen. De som sedan värderar projektansökningarna bör ha en bakgrund och kompetens inom ekologisk produktion.

CUL TAR TILL SIG BUDSKAPET

För CUL:s verksamhet innebär utvärderarnas slutsatser en ökad satsning på att främja att forskning kommer igång på de områden som pekats på som eftersatta, t.ex. mer samhällsvetenskaplig forskning och tvärvetenskaplig forskning i delar av eller i hela livsmedelssystem. Likaså faller på CUL:s lott att ordna fler internationella aktiviteter och att skapa nya arenor och metoder för en fördjupad och effektiv kommunikation mellan forskare och praktiker. ■

FAKTA FORMAS UTVÄRDERING

- Den utvärderade forskningen har haft del av de medel som årligen delas ut till forskning inom ekologiskt lantbruk, eller varit finansierade av Stiftelsen Lantbruksforskning, SLF.
- Forskningen är utförd mellan 1997 och 2005.
- Sammanlagt har 74 olika forskningsprojekt utvärderats.
- Totalt har projekten kostat 201 miljoner kronor.

CUL:s referensgrupp borgar för verklighetsförankring

Utvecklingen av det ekologiska lantbruket är en ständigt pågående process som kräver att information och kunskap testas och omprövas. För att kunna analysera behovet av ny kunskap och således nya forskningsområden krävs att utvecklingsarbetet sker på ett öppet sätt, alltså med lyhördhet för samhällets önskemål och problem. Därför finns CUL:s referensgrupp.

Syftet med referensgruppen är främst att kunna inhämta erfarenheter och kunskap från flera håll i samhället för att kunna göra en bred analys av de kunskapsbehov som finns kring lantbrukets uthållighet.

– Det känns väldigt naturligt att CUL har en referensgrupp! Om man jobbar med något som är så stort och omfattande som lantbrukets uthållighetsfrågor så är det viktigt att man också lyssnar in samhället och tar intryck från aktörer runt omkring, säger Ingrid Rydberg.

Ingrid Rydberg representerar Naturvårdsverket i CUL:s referensgrupp och i vanliga fall sysslar hon framför allt med övergödningens problematik. Referensgruppen består av totalt 16 representanter från såväl myndigheter som forskning och intresseorganisationer, alla med ett eget perspektiv och egna hjärtefrågor.

– Jag har ett starkt engagemang för uthålliga

system! Man kan ju lägga in väldigt olika saker i det begreppet och jag har nog en ganska bred syn på vad det kan vara. Man måste se på vad man får och vad man måste offra, resonerar Ingrid Rydberg.

Referensgruppens arbete är oerhört värdefullt för CUL. Forskningen kring det ekologiska lantbruket är fortfarande relativt ung och det råder fortfarande brist på lättöverskådlig och tillämplig kunskap vilket är en hämmande faktor för det ekologiska lantbrukets utveckling. Därför är det extra viktigt att man ser till att den kunskap som tas fram är användbar och att den sprids vidare ut i samhället.

– Där tycker jag att CUL har ett oerhört viktigt uppdrag! Det behövs centrumbildningar som kan vitalisera forskningen och se till att den kommer till nytta, säger Ingrid Rydberg. ■

Referensgruppen besöker ett ekologiskt lantbruk på Österlen under en studieresa 2005. –Resorna vi gör är ett positivt sätt att mötas. Och så får man lite välbehövlig insikt i verkligheten utanför kontoret, säger Ingrid Rydberg som representerar Naturvårdsverket i CUL:s referensgrupp.

CUL:S REFERENSGRUPP 2005/2006

- Marita Axelsson, Konsumentverket
- Stefan Berggren/Lena Wallin, Livsmedelsverket
- Erling Burstedt, SLU
- Göte Frid/Gabriella Cahlin, Jordbruksverket
- Sten Ebbersten, SLU
- Anders Heimer, Hushållningssällskapens förbund
- Inger Källander, Ekologiska lantbrukarna
- Carl Johan Lidén, Jordbruksverket
- Jan Nerelius, Gröna Näringens Riksorganisation
- Bengt Persson, Lantbrukarnas Riksförbund
- Mikael Robertsson, Coop
- Ingrid Rydberg, Naturvårdsverket
- Birgitta Rämert, SLU
- Göran Svanfeldt, Fritidsodlingens riksorganisation
- Lennart Åberg/Sara Österman, Formas

VI ARBETAR PÅ CUL

Ulrika Geber, enhetschef, tel 018-67 14 19, ulrika.geber@cul.slu.se

Karin Svanäng, konsulent, tel 018-67 20 85, karin.svanang@cul.slu.se

Helena Georgsson, informatör/webbredaktör, tel 018-67 20 86, helena.georgsson@cul.slu.se

Kristina Torstenson, sekreterare, tel 018-67 20 92, kristina.torstenson@cul.slu.se

Susanne Johansson, hållbar livsmedelskonsumtion, tel 018-67 14 08, susanne.johansson@cul.slu.se

Karin Ullvén, redaktör/informatör, tel 018-67 16 96, karin.ullven@cul.slu.se

Charlotte Lagerberg Fogelberg, konsulent/forskare, tel 018-67 16 48, charlotte.lagerberg@cul.slu.se

FORSKARE MED ARBETSPLATS PÅ CUL

Johanna Björklund, konsulent/forskare, tel 018-67 14 22, johanna.bjorklund@sol.slu.se

Rebecka Milestad, konsulent/forskare, tel 018-67 20 89, rebecka.milestad@sol.slu.se

Karin Eksvärd, konsulent, tel 018-67 15 71, karin.eksvard@sol.slu.se

Torbjörn Rydberg, naturresursanalys, tel 018-67 29 11, torbjorn.rydberg@sol.slu.se

Birgitta Rämert, konsulent, tel 018-67 27 52, birgitta.ramert@vpe.slu.se

Lennart Salomonsson, forskningsledare, tel 018-67 14 41, lennart.salomonsson@sol.slu.se

Klara Jacobson, konsulent, tel 018-67 14 43, klara.jacobson@sol.slu.se

Maria Wivstad, odlingssystem & växtnäringssystem, tel 018-67 14 09, maria.wivstad@vpe.slu.se

Foto: Ingemar Edfolk, Pixonnet.com

Ökat intresse för ekologiskt

Intresset för ekologiskt lantbruk ökar alltmer, både bland konsumenter och lantbrukare. På CUL ser vi ett allt större behov av forskning och utveckling inom ekologiskt lantbruk, såväl inom primärproduktion som förädling och konsumtion. Hela kedjan, från jord till bord, behöver utvecklas, det är vår stora uppgift.

En stor del av CUL:s uppdrag är att initiera ny forskning och utveckling, inom områden där det egentligen inte finns så mycket forskning idag men där det behövs. Några sådana områden är till exempel samhällsvetenskaplig forskning med ekonomiska aspekter av ekologiskt lantbruk, konsumenters val och beteende och livsmedelskvalitet och hälsa. Förhoppningen är att vi framgent ska kunna hitta nya samarbeten med forskare vid andra

universitet som kan hjälpa oss att komma framåt med forskningen inom ekologiskt lantbruk på de områdena.

Under 2005/2006 har CUL arbetat med att utveckla ett nytt magisterprogram i landsbygdsutveckling. Två kurser som tidigare utvecklats inom CUL och det nordiska samarbetsorganet Agroasis (där CUL är med) kommer att ges som en stor del av den naturvetenskapliga inriktningen inom det nya magisterprogrammet. Arbetet med att bidra till utvecklingen av utbildningsprogram och kurser är något som fortsätter under kommande verksamhetsår.

Andra områden (där CUL kommer att arbeta vidare är forskningen kring ekosystemtjänster i relation till det ekologiska lantbruket, landsbygdsutveckling och lokal produktion/konsumtion samt forskning kring frågor om hållbar konsumtion.

Vad gäller informationsuppdraget arbetar CUL med nya former för interaktivitet. CUL kommer att fortsätta med öppna mötesformer på seminarier och workshops. Det kommer även att ges möjlighet till mer interaktivitet inom andra informationskanaler, ett exempel är Forskningsnytt som planerar ett diskussionsforum kring tidningens olika teman.

Enligt FORMAS utvärdering behöver den svenska eko-forskningen synas mer i internationella sammanhang. Det kommer CUL att arbeta aktivt med framöver. Dessutom vill vi möta det kommande klimathotet med forskning kring det ekologiska lantbrukets möjligheter att bidra till ett stabilare klimat. Det och mycket annat är vad vi kommer att jobba med närmast. ■

Välkommen att kontakta oss på CUL!

PERSONER SOM HAFT PROJEKT TILLSAMMANS MED CUL 2005/2006

- Rebecka Engström (KTH); Översikt av pågående forskning om hållbar matkonsumtion
- Andrew Haden; Artikel om modularitet och hållbar utveckling av livsmedelssystem samt syntesarbetet "Efter oljetoppen"
- Hillevi Helmfriid; Planering av workshop och syntesarbetet "Efter oljetoppen"
- Basim Saifi; Rapport kring kommunernas roll för jordbrukets hållbara utveckling.
- Maria Stenberg och Sofia Larsson; Konsekvensanalys av potentiellt förändrade regler för växtnäringssystem.
- Åsa Sundkvist (KTH); Översikt av pågående forskning om hållbar matkonsumtion.
- Kristina Belfrage (Sol); Arbete kring produktionssystemen och biodiversiteten.

FINANSIERING

OMSÄTTNING
10,55 miljoner kronor (varav 5,08 miljoner av CUL:s statsanslag).

HUVUDFINANSIÄRER
SLU, Formas, SLF, SJV och Ekthagastiftelsen.

ANTAL ANSTÄLLDA
13 anställda varav 7 heltid och 6 deltidsanställda.

CUL delfinansierar basresurserna för 8 externfinansierade forskare och har dessutom finansierat enskilda projekt som 10 olika forskare har arbetat med.

HÄR FINNS VI!

BESÖKSADRESS

Hampus von Posts väg 8
Ultuna, Uppsala

POSTADRESS

Box 7047, 750 07 Uppsala

TELEFONVÄXEL

018-67 10 00

e-post

fornamn.efternamn@cul.slu.se

webb

www.cul.slu.se

BESTÄLL ELLER LADDA HEM CUL:S PUBLIKATIONER

Beställ publikationer från CUL via Kristina Torstenson, e-post: kristina.torstenson@cul.slu.se, tel: 018-67 20 92... eller ladda ned dem via CUL:s hemsida: www.cul.slu.se/information/publik

ISBN: 978-91-576-7212-4

Produktion: Centrum för uthålligt lantbruk, CUL, Layout: Helena Georgsson. Text: Helena Georgsson och Karin Ullvén. Foto: Jessica Alm, Helena Georgsson, Karin Ullvén, Maria Wivstad, Pixonnet.com.

Tryckeri: C & M Reklam & Tryck. Tryckår: 2007.